

بازگشت به گذشته، توقف یا حرکت؟

بازگشت به مدرسه گامی مهم و امیدبخش است. از اوایل مهرماه سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تمامی کلاس‌های درسی مدرسه‌ها در همه دوره‌های تحصیلی به صورت حضوری برگزار می‌شوند. روش مطرح‌شدن آموزش که هم اکنون در تعلیم و تربیت مورد تأکید است، «آموزش ترکیبی» است. اما قبل از پرداختن به آن، با نگاهی گذرا به آنچه در زمان همه‌گیری کرونا بر آموزش گذشت، دستاوردهای دوران تعطیلی مدرسه‌ها را مرور می‌کنیم. دو سال قبل، به دلیل شیوع ناگهانی ویروس کرونا و قرار گرفتن استان‌های کشور در شرایط قرمز و یا نارنجی کلاس‌های درس به صورت غیرحضوری برگزار شدند و دانش‌آموزان همه دوره‌ها به صورت غیرحضوری و از طریق «برنامه شاد» در جلسه‌های کلاسی شرکت کردند. اما در سال

مریم عابدینی

گذشته، طبق تصمیم‌های اتخاذ شده از سوی آموزش و پرورش، در تمامی دوره‌ها، آموزش به صورت ترکیبی از حضوری و مجازی بود. دانش‌آموزان توانستند دو یا سه روز در هفته به صورت حضوری در مدرسه حاضر شوند و بقیه روزها به صورت مجازی و از طریق برنامه شاد در کلاس‌های درسی خود شرکت کنند. همچنین، در صورتی که تعداد دانش‌آموزان یک مدرسه کم بود، کلاس‌های درس به صورت پنج روز در هفته، طبق اصول بهداشتی، برگزار شدند. با اینکه آموزش ترکیبی از حدود دهه ۱۹۶۰ در تعلیم و تربیت جهان مطرح شد، اما گرایش به این نوع آموزش در کشورمان با شیوع کرونا مورد تأکید قرار گرفت. همان‌طور که اشاره شد، معلمان برای دایر ماندن و استمرار فرایند آموزش ناگزیر بودند، از فناوری‌های آموزشی بهره ببرند

که می‌توان از آن به عنوان انقلابی در شیوه‌های آموزشی و نقطه عطف در آموزش دیجیتال کشورمان یاد کرد. این نوع آموزش، نتیجه‌اش چه مثبت باشد چه منفی، از ارزش والایی برخوردار است، چون بسیار سریع همه ارکان آموزش را درگیر کرد. «سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی»، متناسب با شرایط پدیدآمده در دوران کرونا، با ارائه دو راهنما «راهنمای برنامه آموزش دوران کرونا» و «راهنمای برنامه آموزش مجازی»، کوشید با ارائه راهکارها و رهنمودهایی متناسب با آن شرایط خاص، در گذر از این دوران دشوار، هم قدم و همراه جامعه تعلیم و تربیت کشور باشد. این سازمان اکنون هم، پس از گذران بحران، با در دست داشتن حجم وسیعی از تجربه‌های آموزشی و تربیتی، با ارائه ویراست جدیدی از «راهنمای برنامه درسی» خود، مبتنی بر کاربست فناوری در فرایند تعلیم و تربیت، با دو چشم‌انداز برای هدف‌گذاری کوتاه‌مدت و میان‌مدت، و همچنین با محوریت معلم و کلاس درس، در صدد است حرکت به سوی آموزش ترکیبی، به معنای کاربست آگاهانه، معنادار و مؤثر فناوری در فرایند تعلیم و تربیت را تسهیل کند.

در آموزش ترکیبی، با وجود نیاز دانش‌آموزان به حضور در فضای مدرسه به‌طور سنتی آن، آمیزه‌ای از تدریس سنتی چهره‌به‌چهره و غنی‌سازی محتوایی برخط، در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد. در درس زمین‌شناسی که بسیاری از مفهومی‌ها، مانند چرخه ویلسون، دوران‌های زمین‌شناسی و ... به دلیل بعد زمان، بعد مکان و ... به راحتی قابل درک نیستند، با استفاده از روش ترکیبی، آموزش ملموس و قابل فهم می‌شود. اما سؤال اصلی این است: «آیا آموزش غیرحضوری و نیمه‌حضوری، بعد از دو سال همه‌گیری کرونا، در آینده به روال حضوری قبل از این بحران بازمی‌گردد؟» بی‌تردید پاسخ به این سؤال هم اکنون زود است، چرا که باید با داده‌های آماری پاسخ داد. اما با توجه به آنچه گذشت، بخش اصلی آموزش، یعنی معلم و دانش‌آموز، تحت تأثیر آموزش‌های این دو سال تغییر کرده است. همچنین برنامه‌ریزان هم در صدد نگه‌داشتن این دستاوردها هستند. زیرا یادگیرنده محوری، انعطاف‌پذیری آموزشی، ارتباط و تعامل به کمک ابزارهای ارتباطی بر بستر وب، در دسترس بودن تمام منابع و ابزارهای برخط، صرفه‌جویی در زمان و هزینه‌های فراگیرندگان، ارزیابی و دریافت بازخورد آسان‌تر، رعایت عدالت آموزش، عمق‌بخشی به آموزش، و ... از جمله ویژگی‌های آموزش ترکیبی هستند که همواره مد نظر برنامه‌ریزان بوده‌اند.

اما نکته آخر که نباید فراموش کرد، این است که برای جلوگیری از بازگشت روش‌های نادرست آموزشی، توجه ویژه به آموزش معلمان ضروری است. چرا که غفلت از آموزش آنان موجب ابهام و کج‌فهمی، و در نهایت توقف و بازگشت به عادت‌های آموزشی آن‌ها می‌شود که مطلوب نیست.

والسلام

